

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

Achttien Drogredenen en Logische Denkfouten.

Drogredenen kunnen in het dagelijks leven moeilijk te vermijden zijn (bijna iedereen redeneert wel eens te kort door de bocht), maar het gebruiken van een drogreden in een debat is echt niet de bedoeling! Het (her)kennen van drogredenen zorgt ervoor dat je ze niet gebruikt waardoor het debat beter wordt. Het is daarnaast een goede manier om argumenten op juistheid te toetsen. Hier een overzicht van de twaalf drogredenen met voorbeeld. Zo herken je ze altijd en overal!

Cirkelredenering

Bij een cirkelredenering wordt het standpunt ondersteund door het herhalen van datzelfde standpunt, maar dan anders geformuleerd.

“Ik heb dat gezegd omdat het waar is. En het is ook zo, anders zou ik het niet zeggen.”

“De uitspraken van de Grote Zorbo zijn vlekkeloos en perfect. We weten dit omdat het zo geschreven staat in Het Grote en Onfeilbare Boek van Zorbos Beste en Meest Oprechte Dingen die Zonder Twijfel Waar Zijn en Nooit in Vraag Mogen Worden Gesteld.”

Bespelen van het publiek / Beroep doen op emotie

Als iemand een beroep doet op de emoties van het publiek om het te winnen voor zijn standpunt, heet dat bespelen van het publiek. Soms formuleert iemand haar/zijn standpunt zo dat het moeilijker wordt om ertegen in te gaan. Je probeerde een emotionele reactie uit te lokken in plaats van een geldig of overtuigend argument te gebruiken.

“Iedereen weet toch dat geweldfilms aanzetten tot geweld.”

“Lucas wou zijn schapenhersentjes met lever en spruitjes niet opeten, maar zijn vader zei hem dat hij moest denken aan de arme, hongerlijdende kindjes in de derde wereld, die helemaal niets te eten krijgen.”

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

Persoonlijke aanval – Ad Hominem

Van een persoonlijke aanval is sprake wanneer iemand niet ingaat op de argumenten van iemand, maar in plaats daarvan de tegenstander beschuldigt van onkunde, onbetrouwbaarheid of andere slechte eigenschappen. De persoon wordt aangevallen, niet zijn standpunt. Je hebt je tegenstander als persoon of zijn karaktereigenschappen aangevallen om op die manier zijn argumentatie onderuit te halen.

"Je zet je in voor dierenwelzijn, maar je werkt bij een restaurant waar ze alleen maar vleesgerechten serveren."

"Wanneer Saartje een overtuigend pleidooi houdt voor een beter belastingstelsel, vraagt Sam het publiek of het wel een goed idee is om ook maar iets te geloven van een vrouw die niet getrouwd is, ooit gearresteerd werd en daarenboven een beetje een vreemde geur verspreidt."

Vals dilemma

Als er een situatie zo wordt voorgesteld dat er maar twee – elkaar uitsluitende – mogelijkheden zijn, terwijl er veel meer mogelijkheden zijn, heet dat een vals dilemma. Je deed alsof er maar twee alternatieven mogelijk waren, terwijl er in werkelijkheid nog andere mogelijkheden bestaan.

"Elke dag huiswerk maken of een onvoldoende voor al je vakken."

"Toen hij steun probeerde te verzamelen voor zijn plan om de burgerrechten fundamenteel te ondermijnen, vertelde de Grote Leider aan het volk dat ze ofwel aan zijn kant stonden, ofwel aan de kant van de vijand."

Verkeerde vergelijking

Bij deze drogreden worden twee dingen met elkaar vergeleken en van die vergelijking kun je je afvragen of die wel terecht is.

"We hoeven niet te oefenen met debatteren, want vorig jaar heeft de debatclub het toernooi gewonnen."

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

Hellend vlak / Onjuiste oorzaak-gevolgrelatie

Je zei dat als we toelaten dat A gebeurt, dan onvermijdelijk ooit Z zal gebeuren, en dat daarom A niet mag gebeuren

1. De in het argument genoemde oorzaak is niet voldoende om tot het voorspelde gevolg te leiden.
2. Het genoemde gevolg kan andere oorzaken hebben dan de oorzaak die genoemd wordt.
3. Er is tussen twee zaken die gelijktijdig of kort na elkaar gebeuren, een oorzaak-gevolgrelatie wordt gelegd, terwijl die relatie er niet is.

"Deze nieuwe computers zijn slecht voor je gezondheid. Direct nadat bij ons nieuwe computers waren afgeleverd, kreeg de helft van de leerlingen griep."

"Karel beweert dat als je het instituut van het huwelijk openstelt voor personen van hetzelfde geslacht, je dan voor je het weet wetsvoorstellen krijgt om huwelijken mogelijk te maken tussen mensen en hun ouders, hun auto's en zelfs hun huisdieren"

Overhaaste generalisatie

Bij een overhaaste generalisatie wordt er op basis van één of enkele gevallen een conclusie getrokken voor een heel grote groep of zelfs voor alle gevallen. Die conclusie is op zijn minst voorbarig

"Coffeeshops leiden tot criminaliteit. Bij mij in de straat is sinds de komst van een coffeeshop het aantal auto-inbraken verdubbeld."

"Met een mooi ogende grafiek toont Roger hoe de gemiddelde temperatuur voortdurend is gestegen in de loop van de voorbije eeuwen, terwijl tegelijk het aantal piraten is blijven dalen; daaruit leidt hij af dat piraten de wereld gekoeld houden en dat de opwarming van de aarde verzonnen is."

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

De Stroman / Het vertekenen van een standpunt

Door andermans argument te overdrijven, te verdraaien of simpelweg volledig te verzinnen, wordt het veel eenvoudiger om je eigen standpunt als perfect logisch voor te stellen, maar dit soort oneerlijkheid ondermijnt elk eerlijk, rationeel gesprek.

Je legt de ander woorden in de mond waarvan het heel lastig is te bewijzen dat het niet zo is. De tegenstander wordt dan een standpunt of argument in de mond gelegd dat hij niet heeft ingenomen. Dat is dan meestal een uitspraak die lastig te verdedigen is.

Politicus: "Soms is een opvoedkundige tik noodzakelijk."

Interviewer: "Dus jij vindt dat het slaan van kinderen – dus eigenlijk kindermishandeling – moet worden toegestaan."

"Nadat Willem had aangegeven dat we meer geld zouden moeten besteden aan gezondheidszorg en onderwijs, antwoordde Walter dat het hem ten zeerste verbaasde dat Willem zo weinig vaderlandslievend was dat hij het land haast onverdedigbaar zou willen laten door te besparen op defensie."

Onjuist beroep op een kenmerk of eigenschap

Als aan een bepaald kenmerk veel betekenis wordt toegekend terwijl diverse andere relevante kenmerken worden genegeerd, is er sprake van een onjuist gebruik van het kenmerk- of eigenschapsschema.

"Die jongen houdt niet van gym, dus zal vast niet kunnen voetballen."

"De producenten van een colamerk zwaaien met onderzoek waaruit blijkt dat van de vijf landen waar hun cola het best verkopen, er drie in de top tien staan van de gezondste landen ter wereld, wat betekent dat hun cola gezond is."

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

Ontduiken bewijslast

Iemand beweert iets om vervolgens van de andere partij 'bewijs voor het tegendeel' te vragen. Ook als iemand in een discussie of debat geen argumenten voor zijn standpunt wil geven of ze ten onrechte presenteert als vanzelfsprekend, heet dat ontduiken van de bewijslast.

"Als je dat niet begrijpt, kunnen we nu wel ophouden."

"Bertrand beweert dat er, op dit moment, een theepot zich in een baan om de zon bevindt, tussen de aarde en Mars, en dat zijn claim wel waar moet zijn omdat niemand kan bewijzen dat het niet waar is."

Overdrijven van de voor- of nadelen

Als de gevolgen van een handeling heel erg worden overdreven, is dat een onjuist beroep op het voordelenschema (of het nadelenschema).

"Online lesgeven zorgt ervoor dat docenten en leerlingen nooit meer ziek worden!"

Onjuist beroep op autoriteit

Je zei dat iets waar is enkel en alleen omdat een gezaghebbende figuur er zo over denkt. Zich beroepen op een autoriteit kan een standpunt ondersteunen. Soms is een autoriteit echter onbetrouwbaar, omdat hij belangen bij de zaak heeft, of omdat hij geen autoriteit op het betreffende gebied is.

"Dylan zijn moeder werkt bij een garage, dus hij zal wel weten hoe je auto's moet repareren."

"Kijk, hij is arts en hij vertrouwt het vaccin ook niet!"

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

De JIJ-bak / Tu Quoque

Je vermeed inhoudelijk te antwoorden op kritiek door zelf kritiek te beginnen spuien op de tegenpartij.

Komt uit het Latijn (uitgesproken als toe-kwo-kwee) en betekent letterlijk 'jij ook'. Deze drogreden is ook bekend als verwijt van schijnheiligheid. Ze wordt veelvuldig gebruikt als afleidingsmanoeuvre omdat het de aandacht weghaalt van het feit dat iemand zijn argumentatie hoort te verdedigen, en de focus verplaatst naar de persoon die kritiek gaf.

“Nicole wees Anne erop dat ze een drogreden had gebruikt, maar in plaats van de inhoud van Nicoles bewering aan te vechten, beschuldigde Anne er haar van dat ze eerder in het gesprek zelf een drogreden had gebruikt.”

Persoonlijk ongelooft

Omdat je iets moeilijk te begrijpen vindt, of omdat je niet snapt hoe iets werkt, doe je alsof het waarschijnlijk niet waar is.

Complexe materie vereist een zekere mate van inzicht alvorens iemand in staat is om een gefundeerd oordeel te vellen over het onderwerp in kwestie; deze drogreden wordt doorgaans gebruikt ter vervanging van dat inzicht.

“Dirk maakte een tekening van een vis en een mens en vroeg aan Richard met overduidelijke minachting of hij nu echt dacht dat wij onnozelen genoeg waren om te geloven dat die vis op een of andere manier veranderd was in die mens door alleen maar een aantal toevalligheden die door de tijd heen plaats hebben gevonden.”

Uitzonderingspleidooi

Je hebt de doelpalen verplaatst of een uitzondering verzonnen toen werd aangetoond dat je bewering vals was.

Sommige mensen doen ongeveer alles liever dan toegeven dat ze het bij het verkeerde eind hebben. Het zogenaamde vastklampen aan oude overtuigingen. Een van de meest voorkomende manieren waarop dit wordt toegepast, is om na de feiten een rationale verklaring te bedenken om de oude overtuiging nog altijd waar te laten zijn.

“Derek beweerde een helderziende te zijn, maar wanneer zijn ‘gave’ getest werd onder wetenschappelijk verantwoorde omstandigheden, bleek die op magische wijze te zijn verdwenen. Derek verklaarde dit door aan te geven dat de gave alleen werkt bij mensen die er in geloven.”

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

Beladen vraag

Je stelde een vraag waarin een veronderstelling zat verwerkt die ervoor zorgde dat ze niet kon worden beantwoord zonder schuldig te lijken.

Beladen vragen zijn uitermate geschikt om steekhoudende discussies te doen ontsporen omwille van hun licht ontvlambare aard - degene die de beladen vraag voorgeschoteld krijgt, wordt ertoe gedwongen om zichzelf te verdedigen en kan verward overkomen of op het verkeerde been worden gezet.

“Zowel Greet als Ellen hadden een oogje op Bart. Op een dag vroeg Greet, goed wetend dat Bart het kon horen, op onderzoekende toon of Ellen soms een drugsprobleem had.”

“Als het dan allemaal zo erg is met die Corona, waarom horen we dan niks over gezonder leven en het verbeteren van je immuunsysteem?”

Op de kar springen

Je verwees naar de populariteit van iets of het feit dat er veel mensen zijn die dat doen als een mogelijk bewijs dat het ook echt waar is.

De fout in deze argumentatie zit in het feit dat er absoluut geen verband is tussen de populariteit van een idee en het al dan niet waar zijn ervan.

“Kijk dan hoeveel mensen het een geweldige auto vinden – de Tesla is gewoon de beste auto die er bestaat!”

Middenweg

Je beweerde dat een compromis, of een middenweg tussen twee uitersten de waarheid moet zijn. In veel gevallen ligt de waarheid inderdaad ergens in het midden, maar dit inzicht kan ons vooringenomen maken: soms is iets eenvoudigweg niet waar en dan is een compromis net zo goed niet waar. Halfweg tussen waarheid en leugen is nog altijd een leugen.

“Astrid zei dat vaccinaties autisme veroorzaken bij kinderen, maar haar vriend Jan, die veel over wetenschap las, zei dat deze bewering al lang ontmaskerd was als onwaar aan de hand van overduidelijk bewijs. Hun vriendin Els stelde als compromis voor dat vaccinaties wellicht sommige gevallen van autisme veroorzaken, maar niet alle gevallen van autisme.”

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

Testje

1. **"Van deze wasmachine worden je kleren zo schoon dat je ze nooit meer hoeft te wassen!"**
 - a. Vertekenen van een standpunt
 - b. Persoonlijke aanval
 - c. Het overdrijven van voor- of nadelen

En wasmachine zorgt ervoor dat je kleren schoon worden, maar een wasmachine kan er onmogelijk voor zorgen dat je nooit meer je kleren hoeft te wassen. Het voordeel wordt dus overdreven en daarom is het juiste antwoord C. Antwoord A is in dit geval niet goed, omdat er geen citaat/woorden van iemand anders genoemd wordt/worden. De reden dat antwoord B niet juist is, is dat het er geen negatieve woorden over een ander persoon worden genoemd.

2. **"Het is waar, want ik heb het op Facebook gelezen."**
 - a. Cirkelredenering
 - b. Onjuist beroep op autoriteit
 - c. Bespelen van publiek

Zeggen dat iets klopt 'omdat het ergens staat' is een drogreden waarbij je onjuist een beroep op autoriteit doet. Antwoord B is dus goed. Iets is bijvoorbeeld eerder waar als wordt uitgelegd waarom het waar is, in plaats van dat het waar is omdat het toevallig ergens staat. Om deze reden is het juiste antwoord B. (De uitdrukking 'liggen alsof het gedrukt staat' is hier ook een voorbeeld van.) Het is geen cirkelredenering omdat het geen cirkelredenering is: met andere woorden, bij een cirkelredenering is de bewering hetzelfde als de uitleg van de bewering. In de bovenstaande zin is het niet het geval. Het is tenslotte geen bespelen van het publiek omdat er geen beroep wordt gedaan op de emoties van de luisteraar/lezer.

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

3. **"De leraar zegt dat ik een onvoldoende heb, dus hij zegt eigenlijk dat ik geschorst moet worden!"**
- De Stroman / Het vertekenen van een standpunt
 - Onjuist beroep op kenmerk of eigenschap
 - Vals dilemma

Het juiste antwoord is A: Stroman / het vertekenen van een standpunt. Er staat letterlijk 'de leraar zegt dat ik een onvoldoende heb', en daar komt het woord 'schorsting' niet in voor. De leraar zegt dus niets over een schorsing, maar alleen dat de persoon in kwestie een onvoldoende heeft. Daarom is het juiste antwoord A. Het is geen onjuist beroep op een kenmerk of eigenschap, omdat er niet 'naar iets anders' verwezen wordt. Zoals bijvoorbeeld een krant, app/boek of site. Er is sprake van een vals dilemma wanneer twee keuzes worden voorgesteld, terwijl er (veel) meer mogelijkheden zijn dan de twee genoemde opties. Dat is hier niet het geval.

4. **"Dat weet iedereen, dat hoef ik niet uit te leggen."**
- Onjuist beroep op autoriteit
 - Onjuiste oorzaak-gevolgrelatie
 - Ontduiken bewijslast

Antwoord C is juist. Er is sprake van het ontduiken van bewijslast, omdat het geven van een uitleg vermeden wordt. Door te zeggen 'dat iedereen het weet en je daarom niks hoeft uit te leggen', ontsnap je aan het geven van een uitleg. Het is geen onjuiste oorzaak-gevolgrelatie, omdat hier niks met elkaar in verband wordt gebracht. Een voorbeeld hiervan is 'als er eenden in de vijver zwemmen, schijnt de zon de volgende dag.' Eenden in een vijver hebben geen enkele invloed op het weer, dus het is onjuist om die te zeggen dat eenden voor een zonnige dag zorgen. Het is geen onjuist beroep op autoriteit omdat er niet zoals bij vraag 2 wordt verwezen naar een plek waar deze informatie staat, met de suggestie dat het daarom waar zou zijn.

5. **"Elke keer dat ik mijn schoolboeken onder mijn kussen leg voor het slapen gaan, haal ik de volgende dag een voldoende!"**
- Onjuist beroep op autoriteit
 - Onjuist beroep op oorzaak-gevolgrelatie
 - Vals dilemma

Het juiste antwoord is B. Dit is een onjuiste oorzaak-gevolgrelatie omdat twee dingen met elkaar in verband worden gebracht, die niks met elkaar te maken hebben. Die voldoende is waarschijnlijk gehaald omdat de persoon in kwestie de antwoorden op de vragen wist. Niet omdat schoolboeken de avond van tevoren onder het kussen waren gelegd. Antwoord A is onjuist omdat er niet wordt verwezen naar een plek waar deze informatie stond. Ook is het geen vals dilemma, omdat niet gesuggereerd wordt dat je uit twee dingen moet kiezen terwijl er andere keuzes mogelijk zijn.

Logische Denkfouten & Drogredeneneringen Herkennen

Vervolg

Maak nu bij vier andere drogredenen een testvraag. Maak ook een toelichting bij het antwoord.

1.

Antwoord:

2.

Antwoord:

Logische Denkfouten & Drogredeneringen Herkennen

3.

Antwoord:

4.

Antwoord: